

Inovācijas augstskolu didaktikā: to loma izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences veidošanā un attīstībā

Aino Kuznecova, *Latvian Academy of Sport Education*

Kopsavilkums. Rakstā izvērtētas būtiskākās inovācijas Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijas didaktikā, akcentējot uzmanību uz inovatīvo pieeju Sociālo zinātņu katedras studiju kursu satura pilnveidošanā, jaunāko mācīšanas metožu, mācīšanās stilu un studentu darba organizācijas formu izvēlē, pilnveidojot viņu kritisko un radošo domāšanu. Darbā izmantoti studentu aptaujas un docētāju darba pašnovērtējuma rezultāti, kuros studenti un docētāji norāda inovatīvā studiju procesa pozitīvos momentus un vēl esošos trūkumus, kā arī priekšlikumus par studiju procesa pilnveidošanas iespējām.

Atslēgas vārdi: inovācija, inovatīvs mācību process, profesionālā kompetence.

I. IEVADS

Lai veiksmīgi noritētu studentu – topošo izglītības un sporta speciālistu sagatavošana un viņu profesionālās kompetences veidošana un attīstība, Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijas (turpmāk LSPA) didaktikā nepieciešamas būtiskas inovācijas, kuras ir saistītas galvenokārt ar studiju kursu/moduļu sistēmas integrācijas stratēģijas izstrādi un to ieviešanu akadēmiskajās un profesionālajās studiju programmās, jaunu, progresīvāku mācību metožu un mācīšanās stilu apgūšanu, kā arī sporta izglītības kvalitātes izvērtēšanas pilnveidošanu.

Sporta izglītības mērķis mūsdienās vairs nav orientēts uz vienu kvalifikāciju, konkrētām prasmēm, bet gan uz profesionālo kompetenci, uz studentu izaugsmi, gatavību un spēju apgūt jaunas zināšanas, prasmes un attieksmes, kas nepieciešama pilnvērtīgai profesionālai dzīvei un personības pilnveidei.

Darba mērķis – izvērtēt būtiskākās inovācijas LSPA didaktikā Sociālo zinātņu katedras studiju kursu ietvaros, raksturojot izmaiņas studiju kursu programmās un saturā, daudzveidīgāku un progresīvāku darba formu, metožu un mācīšanās stilu izmantošanu un to piemērotību studentu – topošo izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences veidošanai un attīstībai.

II. INOVĀCIJAS BŪTĪBA

Termins „inovācija” atvasināts no angļu vārda „*innovation*” - jauninājums, jaunievedums. Literatūrā šo terminu lieto, lai apzīmētu gan kreatīvu darbību, gan šādas darbības produktus, rezultātus.

Inovācija ir vēsturiski un sociāli attīstītas apsteidzošās adaptācijas izpausme. Par inovatīvu uzskatāma tāda kreatīva darbība, tādu sociāli nozīmīgu jauninājumu radīšana, kas humanizē īstenību. Tā ir subjekta atbildes reakcija uz

nobriedušām pretrunām viņa dzīves nodrošināšanas sistēmā. Subjekts, lai novērstu sociālās sistēmas vai tās atsevišķu fragmentu disfunkcionalitāti, likvidē (pārvar) uzkrātās pretrunas, ieviešot sistēmā jaunus elementus vai mainot esošo elementu (attiecību, saišu) konfigurāciju utt. Inovācija nodrošina sistēmas elastīgumu, plastiskumu, varietāti nepārtraukti mainīgajos apstākļos. Tradīcija un inovācija ir divi viens otru līdzsvarojīgi paškorekcijas spēki, kas darbojas dinamiskajā sociālajā laukā. Tradīcijas un inovācijas pretnostatījums nav absolūts – tās viena no otras nav atdalītas ar nepārvaramu barjeru. Tās neizslēdz viena otru, bet ir saistītas kā attīstības iepriekšējā un nākošā fāze. Tikai statikā, teorētisku pētījumu ietvaros, tās iespējams izdalīt un norobežot. Inovāciju vai tradīciju prevalēšana piešķir sabiedrības dzīvei savdabīgas iezīmes, kuru intensitāte ir atkarīga no tā cik spēcīgi un aptveroši ir kreatīvie vai stabilizējošie spēki. Dominējot tradīcijai, sabiedrība būs orientēta uz pagātņi, bet dominējot kreatīviem procesiem tā tieksies uz nākotni [1].

Mūsdienu didaktikā termins "inovatīvs mācību process", "inovatīvā pieeja" nozīmē to, ka mācību process būtu jāorganizē tādējādi, lai mazāk kavētos pie pagātnes un šodienas aktualitātēm, bet gan veiktu apsteidzes mācības, īstenojot anticipāciju un sagatavotu cilvēku rītdienas pašizglītības nepieciešamībai, sniegtu nepieciešamās prasmes saskatīt un risināt problēmas, saskatīt problēmu risināšanas alternatīvas[2].

Vairākas didaktikas fundamentālās problēmas joprojām paliek aktuālas, piemēram, par topošo speciālistu profesionālās kompetences veidošanas likumsakarībām mācību procesā un to atkarību no mācību satura kā zināšanu, iemaņu un prasmju vienību, no jaunām tehnoloģijām, kā arī no pedagoga prasmes izmantot jaunākās darba metodes un spējas attīstīt studentu kritisko un radošo domāšanu, bez kuras nav iespējama ne studentu profesionālās kompetences attīstība, ne kvalitatīva izglītība kopumā.

III. INOVATĪVĀ UN REFLEKSĪVĀ PIEEJA DIDAKTIKĀ

Inovatīvā pieeja akcentē daudzveidīgas sadarbības nozīmi mācību procesā. Tās pamatā ir kritiski konstruktīvās didaktikas modelis. Mācību process tiek interpretēts kā mācīšanās un mācīšanas mijiedarbība, kur studenti ar docētāja palīdzību mācās gūt atziņas, izprast procesus [2].

Pedagogijas skatījumā izglītības būtība īstenojas tās saturā un pamatfunkcijās. Latvijas Republikā izglītības būtību pedagoģiskā aspektā nosaka Izglītības likums. Atbilstoši

likuma 1.4. pantam, izglītība ir sistematizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanās process un tā rezultāts [3].

Inovācijas visās dzīves jomās, jauno tehnoloģiju ieviešana norit daudz straujāk nekā iespējams veikt uzlabojumus izglītībā, lai tie atbilstu jaunajām prasībām. Ja pedagogs nepieņem pārmaiņas izglītībā, ja kļūst par savas rutīnas vergu, agri vai vēlū viņš nonāk konfliktā ar sevi, jo audzēkņu mācību rezultāti vairs nesniedz cerēto. Docētāji reizēm pretojas pārmaiņām, jo neizprot to jēgu. Neizprazdami pārmaiņu dziļāko būtību, neiedziļinoties to pamatidejās, bet īstenodami jaunās pieejas it kā piespiedu kārtā, viņi nespēj arī sagaidīt cerētos mācību sasniegumus. Tāpēc vispirms pašam pedagogam ir jābūt gatavam kritiski pārdomāt, iedziļināties savā pedagoģiskajā darbībā un izanalizēt to jauno prasību kontekstā. Tikai refleksivs pedagogs var īstenot refleksivo pieeju mācībās. Pedagoģiskajā literatūrā tiek analizēta inovatīvās un refleksiīvās pieejas nozīme mūsdienu pedagoģisko parādību izpratnē un pedagoģiskās darbības mērķtiecīgā plānošanā [2; 4; 5; 6; 7].

Studiju procesam ir jābūt orientētam uz izglītības virsuzdevumu – studenta personības veidošanu un izaugsmi, uz viņa inteliģences, profesionālisma un kompetences attīstību. Inteliģence, profesionālisms un kompetence ir izglītības galvenie stūrakmeņi. Turklāt svarīgi ir apzināties, mācīšanās rezultāts nav tikai zināšanas, prasmes un iemaņas, bet arī izveidotās personības īpašības, attīstītie tikumi, vērtības un attieksmes.

Refleksiīvā pieeja didaktikā paredz mācību rezultātus, kas pārsniedz reproducēšanas līmeni:

- ierosme apgūtās mācību vielas tālākai pārdomāšanai, vajadzība pēc papildus izziņas avotiem;
- aktīva izziņas darbība;
- kritiska apgūtā materiāla pārlūkošana;
- iekšējā nepieciešamība personības pašpilnveidei;
- savas mācīšanās darbības analīze;
- zināšanu strukturizēšana (apgūtā teorētiskā materiāla organizēšana);
- iztēles rosināšana;
- problēmu risināšana;
- jaunu ideju ģenerēšana [2; 6].

Mūsdienu didaktika atklāj paradigmu maiņu attiecībā uz mācīšanas un mācīšanās izpratni, liekot akcentus uz kvalitatīviem indikatoriem: programmu kvalitāti, mācīšanās stiliem, mācīšanas metodēm, interakcijām mācību auditorijās u. tml.

Mācīšanās mūsdienu izpratnē ir apzināta, pašregulēta darbība, bet pedagogs ir šīs darbības veicinātājs un vērtētājs. Mācīšanas un mācīšanās rezultāti lielā mērā ir atkarīgi no tā, ko un kā māca, ko un kā mācās pats students, kā veidojās studenta un docētāja sadarbība, un ļoti būtiski it tas, kādas prasības ir iekļautas studiju programmās un saturā.

IV. INOVĀCIJAS LSPA DIDAKTIKĀ

LSPA kā atvērta sistēma piedāvā un izglītības procesā izmanto arvien vairāk daudzveidīgu mācīšanas un mācīšanās formu. Inovācijas LSPA didaktikā saistās ar:

- studiju procesa modernizāciju un jauno komunikāciju sistēmu izveidošanu, studiju un zinātniskās infrastruktūras, materiāli tehniskās un informatīvās bāzes uzlabošanu;
- studiju kursu izveides saturisko principu konkretizāciju, kā arī studiju programmu pilnveidošanu, izstrādājot studiju kursu/moduļu sistēmas integrācijas stratēģiju un to ieviešanu akadēmiskajās un profesionālajās studiju programmās, kas veicinātu studentu kritisko un radošo domāšanu, jaunu zināšanu apguvi, praktisko iemaņu un sociālo prasmju apguvi visās tās formās;
- sporta izglītības kvalitātes izvērtēšanas pilnveidošanu, iesaistot studentus studiju procesa izvērtēšanā;
- jaunu, progresīvāku mācību metožu un mācīšanās stilu apgūšanu;
- pedagogu labākās pedagoģiskās pieredzes popularizēšanu mācību līdzekļu un palīg līdzekļu izstrādē, studentu patstāvīgā darba organizēšanā u. tml., kas kopumā sekmē studentu – topošo izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences veidošanu un attīstību.

Mācīšana un mācīšanās LSPA studijuursos realizējas trijos būtiskos virzienos: mācīšanas un mācīšanās procesu kvalitāte, mācīšanas un mācīšanās procesu kvantitāte un vērtēšana kā mācību procesa sastāvdaļa.

Raksturojot inovācijas augstskolu didaktikā, kuras tiek ieviestas LSPA Sociālo zinātņu katedras studiju kursu ietvaros, jāatzīmē docētāju centienus aktīvi iekļauties studiju kursu/moduļu sistēmas integrācijas stratēģiju izstrādē un to ieviešanā akadēmiskajās un profesionālajās studiju programmās, parādot katra atsevišķā studiju kursa vietu moduļu sistēmā. Viena moduļa ietvaros tiek apvienotas gan teorētiskās, akadēmiskās zināšanas, gan to profesionālā pielietošana, panākot ne tikai moduļa autonomiju, bet arī nodrošinot tā plašu un daudzveidīgu izmantošanu. Šāda inovatīva pieeja ļauj katedras studiju kursu programmās:

1) sniegt precīzētu mērķu formulējumu kontekstā ar visu specialitātes apguves programmu, norādot, kādām studiju rezultātā ir jābūt topošā speciālista zināšanām, iemaņām, prasmēm, attieksmēm, gatavībām un kompetencēm, ņemot vērā mijsakarības starp studiju kursa saturu, apguves metodikas, mācīšanas un audzināšanas prasmju, sociālo prasmju un topošā speciālista personības attīstības optimizēšanu;

2) pilnīgāk atspoguļot studiju kursa saturu, parādot tā saikni ar citiem studiju kursiem un nozīmi turpmākajā profesionālajā darbībā, izmantojot starpdisciplinārās jeb integrētās apmācības iespējas, kad tiek pārkāptas robežas starp studiju disciplinām (piemēram, izglītības un sporta ekonomikas, izglītības un sporta socioloģijas, pedagoģijas, psiholoģijas, menedžmenta un profesionālās ētikas problēmas). Tas nozīmē, ka studiju kursu vadītājiem jābūt spējīgiem runāt par jautājumiem, kas atrodas ārpus viņu zinātņu nozares problēmu jomas, kā arī jāprot veidot starpdisciplināru problēmu projektus, kas gala rezultātā sekmētu studentu - topošo izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences izveidi, tās elastīgu un prasmīgu pielietošanu daudzveidīgajās, iepriekš neprognozējamās izglītības un sporta darba situācijās. Tādēļ notiek visu sociālo un humanitāro zinātņu studiju kursu

programmu saskaņošana, lai novērstu pārbīvētību, dublēšanos un iekšējās pretrunas;

3) izklāstīt studiju kursu apguves stratēģijas ar kuru palīdzību studenti kvalitatīvāk tiktu sagatavoti studijām (intereses radīšana, saikne ar iepriekš apgūto, zināšanu, iemaņu un prasmju iegūšanas formas un kontroles veidi, pārbaudījumu plānošana, studentu attieksmju un kompetenču diagnostika pirms studiju uzsākšanas un studiju kursa noslēguma nodarbībās, prakses veidu izskaidrošana, vērtējuma sistēmas izklāsts u. tml.).

4) akcentēt mācību un audzināšanas darbību vienotību.

V. PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES BŪTĪBA, TĀS VEIDOŠANAS UN ATTĪSTĪBAS LIKUMSAKARĪBAS

Mūsdienu pedagoģiskajā literatūrā profesionālo kompetenci definē:

- kā lietpratību vai spēju kopumu izmantot zināšanas, prasmes, esošās attieksmes, lietot un pilnīgot tās darbībā; kā plašas zināšanas, izpratni kādā jomā; kā prasmes (70.gadu pieeja);
- kā audzināšanas ideālu; kā plašu pieredzi; kā kvalifikācijas rādītāju; kā savdabīgas speciālista iespējas pieredēt noteiktas profesijas darbinieku grupai (80.-90.gadu pieeja) [8].

Izsekojot profesionālās kompetences jēdziena attīstībai, var secināt, ka veidojot un attīstot studentu – topošo speciālistu profesionālās kompetences, jāņem vērā:

- 1) kompetenču saturs un apjoms, kas norāda uz gatavību dzīves darbībai attiecīgajā specialitātē;
- 2) pienākumu un atbildības loks konkrētās profesionālās darbības sfērā;
- 3) jautājumu loks, kurā speciālistam ir jābūt pamatīgām un daudzpusīgām zināšanām, zināmām iemaņām, prasmēm, pieredzei un attieksmēm, kuru kopums atspoguļo speciālista sociāli profesionālo statusu un profesionālo kvalifikāciju;
- 4) speciālista personības individuālās spējas un īpašības, vērtības, kuras nodrošina iespēju realizēt noteiktu profesionālo darbību.

Lai noteiktu studenta – topošā izglītības un sporta speciālista kompetences līmeni, jānosaka viņa praktiskās lietpratības līmenis, profesionālā gatavība un atbildību izvēlētajai specialitātei. Tādēļ, Sociālo zinātņu katedras docētāji studiju procesā ciešā sadarbībā ar studentiem attīsta:

- 1) studenta personības vispārējo virzību (pasaules uzskatu, vērtību orientācijas sistēmu) un izglītības un sporta speciālistam nepieciešamās profesionālās vērtības;
- 2) studenta vispārējās spējas: kognitīvās, afektīvās psihometriskās spējas, u.c.;
- 3) akadēmiskās un profesionālās kompetences: spējas analizēt attiecīgās nozares pamatnostādnes, izvērtēt un pielietot dažādas metodikas un praktiskās pieejas, parādīt savu izpratni, argumentēt savu viedokli; veikt jaunrades, pētniecisku un izglītojošu darbu izglītības un sporta jomā;
- 4) sociālās kompetences: prasmes dziļāk izprast apkārtējos cilvēkus, mainīgo apkārtējo vidi; prasmes rast saskaņu ar citu kultūru cilvēkiem un mācēt sadarboties, strādāt komandā, saskaņot dažādus viedokļus, vienoties, veidot un uzturēt kontaktus;

5) intelektuālās un inovatīvās (radošās) kompetences: prasmes strukturēt zināšanas, formulēt un saistīt savā starpā sarežģītas izglītības un sporta problēmas un to risinājumu rezultātus; prasmes veikt analīzi, izmantojot zinātniskās metodes; radošās prasmes rast alternatīvus risinājumus un tos realizēt; prasmes savas pētnieciskās jomas robežās kritiski izvērtēt izglītības un sporta problēmas, tās radoši risināt; attīstot izvēlētajai profesijai nepieciešamās prasmes gan nodarbību un prakses laikā, gan arī patstāvīgā darba ietvaros;

6) vērtību kompetences: spējas apzināties savas un citu vērtības, prasmes pildīt savus pienākumus, uzņemties atbildību par savu rīcību un lēmumu atbilstoši profesiju standartos, ētikas kodeksos un Sporta ētikas kodeksā norādītajām normām un prasībām; prasmes veidot un uzturēt kontaktus balstoties uz vispārpieņemtām uzvedības kultūras un lietišķās sadarbības etiķetes noteikumiem; prasmes būt tolerantam, rast saskaņu un mācēt aktīvi, mērķtiecīgi iesaistīties tikumiskas un radošas personības audzināšanā, respektējot individuāli psiholoģiskās īpatnības un vērtību iedzīvināšanas likumsakarības;

7) praktiskās kompetences: prasmes analizēt sarežģītas, praktiskas izglītības un sporta problēmas profesionālā kontekstā, prasmes izstrādāt un īstenot projektus, biznesa plānus, spēja strādāt komandā, komunicēt un risināt ētiska rakstura dilemmas, interešu un lomu konfliktus, pieņemt un pamatot ētiskus lēmumus u.c. kompetences u. tml.

Veidojot topošā speciālista kompetences jāņem vērā arī tas, ka studiju kursu saturs un mācīšanas metodika veido studentu emocionāli vērtējošu attieksmi pret izvēlēto specialitāti, kas stimulē viņa personības vispārējās virzības, nepieciešamo profesionālo spēju un īpašību attīstību. Lietas, fakti, parādības, ko students studiju procesā pārdzīvo kā sev nozīmīgas, sekmē viņa kā izglītības un sporta speciālista izveidi un kļūst par profesionālām un ētiskām vērtībām.

Ņemot vērā kvalitātes paradigmu maiņu izglītībā, pārejot no mācīšanas un zināšanu pārbaudes uz tādām mācībām, kurās svarīga ir pašu studentu mācīšanās un pašizglītošanās, kam pamatā ir orientācija uz studenta <-> pedagoga, studenta<-> studenta procesuālo mijiedarbību, jānorāda, ka pieredze liecina, ka nav un nevar būt kaut kādas vienas uz visiem laikiem noteiktas pedagoģijas metodes vai metožu kopuma, kas nodrošinātu kvalitatīvu profesionālās kompetences izveidi un attīstību.

Mācīšanās – tas ir motivēts un mērķtiecīgs process. Šim procesam palīdz mērķa apzināšanās. Ķēdīte, pa kuru notiek šis process, ir šāda: motīvs; intereses; mērķis; darbība; refleksija. Pedagogam ir jāmotivē studenta izzīņas darbība, jāpanāk interesi par savu studiju kursu, jāorganizē radošs un patstāvīgs darbs nodarbību laikā, jāorganizē sava un studentu sadarbība, studentu savstarpējā sadarbība, jārada panākumu situācijas, jāveido savstarpēju attiecību humānu sistēmu, kas ietver sevī prasības un cieņu pret docētāja un studenta personību. Pedagogam, izmantojot savu harizmu, zināšanas, pārliecināšanas spējas, rūpīgi pārdomāta nodarbības metodika un prasmes izmantot visdažādākos profesionālos paņēmienus, ir jārada tādi apstākļi, lai studentu mācību darba motīvu vidū galvenais būtu izzīņas motīvs. Ar interesi apgūtas zināšanas,

iemaņas un prasmes ir studentu garīgs ieguvums visam mūžam un rosina uz tālāku garīgu attīstību.

Profesionālās kompetences veidošanai un attīstībai ir jābūt mērķtiecīgam, pēctecīgam daudzpakāpju procesam. Zināšanas ir speciālista profesionālās kompetences pamatelements. Svarīgi lai uzsākot studijas studentiem, tiktu izskaidrots, ka zināšanu apguvei būtiski ir divi kritēriji – kvantitatīvais un kvalitatīvais. Kvantitatīvā kritērija rādītājs ir apgūtās informācijas daudzums, bet par informācijas apguves kvalitāti liecina saprašanas dziļuma pakāpe. Mūsdienās mācību procesa efektivitāti nosaka abu šo kritēriju vienība. Šodien ir skaidrs, ka vienpusīga metodiska orientācija uz informācijas iegaumēšanu stipri samazina mācīšanās kvalitāti un studentu profesionālās kompetences veidošanu un attīstību. Jāatzīst, ka jebkuras zināšanas balstās noteiktā informācijā, taču tikai domāšanas procesā tā kļūst par noturīgām zināšanām. Kaut ko zināt - nozīmē spējas spriest par informācijas saturu. Ja šādu spriestspēju nav, tad nav arī domāšanas – paliek tikai informācijas reproduktīva atveidošana [4].

Speciālista profesionālās kompetences struktūrā īpaša vieta un loma ir prasmēm un iemaņām. Prasme ir zināšanu un iemaņu pielietošana noteiktu uzdevumu risināšanai. Līdz ar to prasmes ir zināšanu un iemaņu vienība, kas īstenojas dažādos darbības veidos. Stingras zināšanas un stabilas iemaņas veido kvalitatīvas un kompetentas izglītības un sporta speciālista darbības nepieciešamo pamatu.

Prasmes kritērijs ir darbības efektivitāte. Prasmes līmenis var svārstīties visai būtiski – no minimālā līmeņa līdz augstam (prasmīgs) un meistarības līmenim (labs meistars). Prasme ir zināšanu augstākā pakāpe. Īstā prasme ir saistīta ar jaunradi, kas izpaužas spējās pielietot iegūtās zināšanas un iemaņas jebkurā situācijā.

Nevienā darbības sfērā nevar iztikt bez noteiktām iemaņām – darba profesionālām iemaņām, saskarsmes iemaņām vai filozofiskās, loģiskās domāšanas iemaņām, kuras balstās uz atsevišķām zināšanām vai zināšanu sistēmu. Taču te darbojas arī atgriezeniskā sakarība: pilnveidojoties iemaņām, nostiprinās arī attiecīgās zināšanas. Iemaņu apgušanas kritērijs ir stabilitātes pakāpe. Tāpēc iemaņu veidošanas pamats ir vingrināšanās – vienu un to pašu darbību daudzkārtēja atkārtošana līdzīgos apstākļos veido stabilas iemaņas. Stabīlu iemaņu veidošana ir atkarīga no psihiskās darbības vispārējās ievirzes un noteiktas darbības īpatnībām. Ja prasme tiek daudzkārtīgi izmantota dažādās situācijās, tā kļūst automātiska un to sauc par iemaņu [4; 7; 11].

Pieredze liecina, ka pedagoģiskajā procesā studiju kvalitāte lielā mērā ir atkarīga no pedagoga profesionālajām iemaņām – publiskas runas, uzmanības sadalījuma u.c. iemaņām. Pedagoga prasmīgā vadībā attīstās arī studenta iemaņas – piemēram, lekciju konspektēšana, mērķtiecīgas obligātās un papildliteratūras studēšanas, diskutēšanas, argumentēšanas, referātu prezentēšanas, analītiskā un pētnieciskā darba iemaņas.

Svarīgi, lai iegūtās zināšanas, iemaņas un prasmes kļūtu par topošā speciālista profesionālās kompetences sastāvdaļām. Veidojot, attīstot un vērtējot studentu – topošo un sporta speciālistu profesionālo kompetenci, liela nozīme ir ne tikai

zināšanām (tas, ko un kā students zinās), iemaņām (tas, ko students var), prasmēm (tas ko un kā students dara), spējām (tas ko un kā students spēj), bet arī studenta nostājai (tas, ko viņš grib), t.i., pozīcijai – attieksmei pret doto profesiju, interesei par šo darbu.

Par patiesu speciālista profesionālās kompetences vērtību, zināšanas kļūst tikai tad, ja students ir apguvis noteiktus kritiskās un radošās domāšanas procesa paņēmienus un prasmes. Prasme atklāt pedagoģisko, psiholoģisko, ētisko, ekonomisko, politisko u.c. sociālo parādību un procesu būtību, spēja izprast un izvērtēt cēloņsakarības, nepieciešamības un nejausības, īstenības un iespējamības, personības un sabiedrības sakarības – tas viss raksturo speciālista attīstītu intelektu, kritiski un radoši virzītu domāšanu, bez kuras izglītības un sporta darba speciālists nav iedomājams.

Radošu personību raksturo mērķtiecība, augstas prasības pret sevi, liela koncentrēšanās, aizrautīgums, dzīva iztēle, fantāzija, izdomas spēja, oriģinalitāte, būtiskā, nozīmīgā dziļa nojausma, patstāvīga un kritiska domāšana u.tml.[5; 9; 13; 14]. Tas, kā attīstās studenta – topošā speciālista kritiskā un radošā domāšana un viņa profesionālā kompetence, praktiskā gatavība darbam, lielā mērā ir atkarīgs arī no mācīšanās stiliem.

Ar mācīšanās stiliem parasti saprot vispārējās darbības paņēmienus mentālo uzdevumu izpildē. Katram cilvēkam ir raksturīgs savs mācīšanās stils, kas atkarīgs no viņa temperamenta un rakstura īpašībām. Veidojot studentu grupas kooperatīvam vai projektu darbam, ieteicams tajos iesaistīt studentus ar atšķirīgu mācīšanās stilu. Tas ļauj studentu grupai īstenot pilnvērtīgu izziņas ceļu – no ideju radīšanas līdz to īstenošanai [10]. Pieredze liecina, ka apdomīgo mācīšanās stilu raksturo iedziļināšanās problēmu risināšanas uzdevumos un cenšanās panākt precizitāti, bet impulsīvajam stilam – ātrāka rezultāta sasniegšana, nereti upurējot precizitāti.

Mācīšanās stilius var raksturot ar pretēju īpašību pāriem: apdomīgs – impulsīvs; aktīvas – pasīvas; holistisks – posmsecīgs; sistemātisks – nejaušs; neatkarīgs – pakļāvīgs [11].

L.Lapiņa un V.Rudiņa grāmatā "Interaktīvās mācīšanas metodes" norāda uz šādiem mācīšanās stiliem:

- pārveidojošais stils (konkrētā pieredze), kuram raksturīgas prasmes labi izmantot idejas, spēju koncentrēties uz konkrētām problēmām;
- izplatošais stils (refleksīvā novērošana), kura spēcīgā puse ir pieredze un novērošana;
- piesavinošais stils (abstraktā konceptualizācija) – prot veidot konceptuālus modeļus;
- pielāgojošais stils (aktīvā eksperimentēšana) – spēcīgā puse – pieredze un eksperiments u.c. [12].

Faktiski katrai nodarbība vajadzētu būt veidotai respektējot mācīšanās stilus un kritiskās domāšanas pamatprincipus:

- 1) studentam jādod iespējas izteikties un noformulēt savu ideju, pārliecību vai vērtējumu par kādu konkrētu problēmu neatkarīgi no citiem, jo kritiskai domāšanai ir individuāls raksturs;
- 2) katrai nodarbībai jā sākas ar jautājumu uzstādīšanu un problēmu noskaidrošanu, kuras ir jārisina respektējot to, ka informācija ir kritiskās un radošās domāšanas pamats, nevis

tās rezultāts. Tādējādi, kritiskā domāšana sākas ar jautājumu uzstādīšanu un problēmas noskaidrošanu, kuras ir jārisina;

3) attīstot studenta kritiskās domāšanas prasmes, jāņem vērā tas, ka kritiskajā domāšanā būtiska ir pārlicinoša argumentācija. Kritiski domājošs cilvēks meklē un atrod savu personīgo dotās problēmas risinājumu un apstiprina to ar saprātīgiem, pārlicinošiem argumentiem un loģiskiem slēdzieniem.

Ļoti svarīgi, lai topošie izglītības un sporta speciālisti saprastu, ka kritiska domāšana vienmēr ir sociāla domāšana, jo katra doma tiek pārbaudīta, noslīpēta diskusijā, domu apmaiņā, kā rezultātā tiek padziļināta personīgā pozīcija. Tādēļ pedagogiem, attīstot studentu kritisko domāšanu, jāpievērš lielu uzmanību tādu profesionālo īpašību izveidei, kuras nepieciešamas produktīvai domu apmaiņai: iecietību, iejūtību, prasmi uzklaut citus, mērķtiecīgumu, disciplinētību, uzņēmīgumu, aktivitāti, atbildību par savu viedokli u.c.

Kritiskās domāšanas vadošā darbība vērsta uz uzstādītās problēmas optimālo risinājumu meklējumiem piesaistot jau zināmas atziņas, prasmes un iemaņas. Radošā domāšana vienmēr ir virzīta uz principiāli jaunu zināšanu atklāšanu, personīgo zināšanu ģenerāciju, nevis ar citu cilvēku domu vērtēšanu [11].

Jāpiekrīt J.Bulatovai, ka kritiskā domāšana ir domāšana, kura ļauj izvērtēt visdažādākos problēmu risināšanas parametrus, dažādas teorētiskās nostādnes, zinātniskos faktus, riska faktoros, saskatīt trūkumus citu cilvēku spriedumos. Neapšaubāmi, kritiskā domāšana ir cieši saistīta ar radošo domāšanu [15].

Pedagoģiskā pieredze liecina, ka mācību darbībai nedrīkst būt reproducējošs raksturs. Lai veidotu un attīstītu studenta profesionālo kompetenci obligāti jāpielieto inovatīvā un reflektīvā pieeja, jāaktivizē visa viņa radošā darbība, kurā viņam ir iespēja attīstīt gan akadēmiskās un profesionālās, gan intelektuālās un inovatīvās, gan sociālās un praktiskās, visdažādākās vērtību kompetences un, protams, paškompetenci.

Mūsdienās saikne starp reproducējošo un radošo darbību tiek izcelta kā izglītojošā procesa princips un tiek mērķtiecīgi virzīta uz studenta tuvākās attīstības zonu.

Pieredze apstiprina arī to, ka kritiskā domāšana dod impulsu radošai domāšanai. Rezultātu var saukt par radošu tad, ja tas atrisina kādu problēmu vai arī izvērza svarīgas jaunas problēmas vai jautājumus. Radošo procesu veido: problēmas apzināšanās, risinājuma meklējumi, hipotēzes veidošana, tās pārbaude un rezultātu noteikšana. Bieži grūti noteikt, kā sasniegts vēlamais rezultāts – ar radošo iedvesmu vai ilgstošā zinātnisko atziņu efektīvas izmantošanas procesā. Tomēr kritiskai un radošai domāšanai ir divas būtiskas atšķirības:

1. Radošā domāšana ir virzīta uz stereotipu, šablonu pārvarēšanu, kā arī uz nestandarta pieeju meklēšanu [5].

2. Kritiskās domāšanas vadošā darbība vērsta uz uzstādītās problēmas optimālo risinājumu meklējumiem piesaistot jau zināmas atziņas, prasmes un iemaņas. Radošā domāšana vienmēr ir virzīta uz principiāli jaunu zināšanu atklāšanu, personīgo zināšanu ģenerāciju, nevis ar citu cilvēku domu vērtēšanu [11].

Izpratne par domāšanas principiem pieder pie mūsu zināšanu vērtīgākās daļas. Prātu šī izpratne dara maksimāli precīzu un ārkārtīgi smalku savās analizēs, nesaudzīgu pret jebkuru neīstumu un neloģiskumu, vienmēr konsekventu savos secinājumos. Tas viss dažādā veidā efektīvizē domāšanas izmantošanu jebkurā teorētiskās un praktiskās darbības jomā un sekmē topošo speciālistu profesionālās kompetences attīstību.

Lai veicinātu studentu kritisko un radošo domāšanu, kas savukārt sekmē profesionālās kompetences veidošanu un attīstību, studiju procesā plaši pielieto interaktīvās mācīšanas metodiku, kuras pamatā ir problēmsituāciju analīze, filozofisko, ētisko, pedagoģisko, psiholoģisko, tiesisko, politisko, menedžmenta, mārketinga u.c. problēmu risināšana (jautājumu uzstādīšana un atbilžu meklēšana).

VI. PĒTĪJUMA REZULTĀTI

Lai izvērtētu būtiskākās inovācijas LSPA didaktikā Sociālo zinātņu katedras studiju kursu ietvaros, 2008.gada maijā un decembrī tika veikta 1. – 5.kursu studentu aptauja, kuras mērķis bija noskaidrot, kā studenti vērtē būtiskākās inovācijas LSPA didaktikā Sociālo zinātņu katedras studiju kursu ietvaros, kuras attiecas uz studiju kursu saturu, mācīšanas un mācīšanās darba formām, metodēm un zināšanu, iemaņu, prasmju un attieksmju vērtēšanas sistēmu un to piemērotību studentu – topošo izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences veidošanai un attīstībai.

Apkopotie dati liecina, ka vairākums aptaujāto studentu pozitīvi vērtē:

- studiju kursu saturiski tematisko, it īpaši zinātnisko aspektu, to saikni ar aktuālām izglītības un sporta problēmām, savos priekšlikumos norādot uz nepieciešamību vairāk uzmanības veltīt studiju kursu satura sociālajam aspektam – attīstīt studentu spējas uztvert un nodot tālāk informāciju, spējas uz kooperatīvo informācijas apstrādi;
- mācību metožu dažādību, priekšlikumos norādot uz nepieciešamību vairāk plānot semināru nodarbības, kuras sekmētu produktīvas sadarbības iemaņu un spēju attīstības veicināšanu, diskusiju kultūras un argumentēšanas prasmju padziļinātu attīstību;
- mērķtiecīgu un daudzveidīgu studentu patstāvīgā mācību darba organizāciju;
- studentu un pedagogu, studentu un studentu savstarpējo mijiedarbību, priekšlikumos norādot, ka augsti vērtē katedras pieredzes bagāto docētāju darbību, kuriem ir ne tikai augsts profesionālās kompetences līmenis, bet arī autoritāte, harizma, garīgs strāvojums, prasme ieinteresēt, aizraut u. tml.;
- docētāju izstrādātos mācību līdzekļus un palīg līdzekļus, izdales materiālus, to pieejamību akadēmijas bibliotēkā un lasītavā, izmantojot kopēšanas priekšrocības;
- problēmorientētās lekcijas, jautājumu un atbilžu lekcijas, lekcijas – diskusijas, it īpaši lekcijas kā demonstrējumu (Power Pointa versijā), kuru materiālus, pēc studentu lūguma, grupas vecākais ar docētāja atļauju studentiem nosūta pa e-pastu. Šie materiāli studentiem atvieglo darbu lekciju laikā, sekmējot koncentrēšanos, iepriekšēju sagatavošanos, kas

veicina aktīvāku piedalīšanos diskusijās, problēmsituāciju un dilemmu risināšanā.

Respondenti liecina, ka:

- interaktīvās mācīšanas metodes katrs pedagogs izmanto pēc nepieciešamības, lai aktivizētu mācīšanās procesu, panāktu augstāku izglītības kvalitāti un profesionālās kompetences attīstību. Vairākums no aptaujātajiem 1.–5.kursa studentiem norāda, ka docētāji studiju procesā plaši izmanto šādas mācību metodes: darbs grupās (kooperatīvā mācīšanās, lomu spēles, situāciju analīze, lēmuma pieņemšana, riska faktoru un seku izvērtēšana u.c.); radošais seminārs (teksta vai situāciju analīze, kritikas izteikšana, prāta vētra, dialogi, diskusijas, izvērtēšana); mācību ekskursijas (muzeju, sporta organizāciju un pasākumu apmeklēšana); aptauja, intervija, to izstrādes metodika; projekta metode; referātu un projektu prezentācija.

Studentus neapmierina: lielais studentu skaits grupās (apmēram, 40 studentu); patstāvīgo darbu lielais apjoms; studiju procesa un zinātniskās infrastruktūras, it īpaši materiāli tehniskās un informatīvās bāzes nodrošinātība; nepietiekamā jauno tehnoloģiju izmantošanu studiju procesā un jaunākās zinātniskās literatūras pieejamība akadēmijas bibliotēkā un lasītavā.

Katedras docētāju pašvērtējumu analīze liecina:

1) studiju kursu darba programmās norādītās zināšanas, prasmes, kompetences un gatavības, kuras students iegūst studiju kursa apguves gaitā; precizētas mācību metodes un kompetences pārbaudes formas;

2) studiju kursu mērķu īstenošanai piemēroti konkrēti uzdevumi, kuru izpilde veicina studentu gatavību kompetenti darboties izvēlētajā profesijā mūsdienu mainīgajā vidē;

3) studiju kursu mērķa un uzdevumu kvalitatīva realizēšana nav iespējama, ja netiek sekmēta studentu mācīšanās motivācija un viņa kā topošā speciālista vajadzības, kuras atbilst sabiedrības interesēm un LSPA izglītības mērķim. Studenta vajadzības ir: jaunas inovācijas, profesionālo un ētisko vērtību apguve, vajadzība pēc saskarsmes ar citiem, vajadzība būt darbīgam, aktīvam un radošam. Tādēļ, vērtējot studentu - topošā izglītības un sporta speciālista profesionālās kompetences veidošanas un attīstības iespējas, tiek ņemti vērā visi iespējamie subjektīvie un objektīvie faktori, kuri ietekmē dotās kvalifikācijas kvalitāti: studenta vajadzības, viņa personības veidošanas likumsakarības, studiju motivācija, studentu aktivitāte, docētāju un studentu savstarpējā sadarbības formas un attiecības, inovācijas studiju saturā un metodikā, studiju vide, materiāli tehniskās un informatīvās bāzes nodrošinātība u. tml.

4) katedras studiju kursu mācīšanās un mācīšanas metožu un organizācijas formu izvēli un izmantošanu nosaka studiju priekšmeta specifika, saturs, tā atlases princips.

Paralēli studiju procesam, metodiskajai un zinātniskajai darbībai, docētāji aktīvi iesaistās nākotnes projektā - kursu programmu un to izveides saturisko principu konkretizācijā un pilnveidošanā, katedras studiju kursu/moduļu sistēmas integrācijas stratēģijas izstrādē, kuru plānots ieviest akadēmiskajās un profesionālajās studiju programmās. Docētāju izpratnē, lai veiktu aktuālas izmaiņas studiju kursa

saturā, nepieciešams vērtēt studentu zināšanas, prasmes, iemaņas un attieksmes visā studiju procesā (procesorientētā vērtēšana), kas nodrošina iespēju sekot līdzi kompetenču veidošanas procesam un kvalitatīvāk sekmēt nepieciešamo kompetenču attīstību. Tiek ieteikts arī veidot visā studiju procesā attīstāmo prasmju un iemaņu specifiku, kas ietvertu detalizētu mūsdienu tik nepieciešamo radošo prasmju un spēju aprakstu; studentu izglītības kvalitātes novērtēšanā vairāk iesaistīt studentus; variēt izglītības kvalitātes vērtēšanas pamatprincipus, akcentējot pozitīvo sasniegumu summēšanas principu, kas ļauj novērtēt studenta personības izaugsmi, kompetenču, profesionālo vērtību veidošanas un attīstības procesu, kā arī pievērst lielāku uzmanību vērtēšanas kritēriju atklātības un skaidrības principam, t.i., atbilstoši izvirzītajiem programmas un studiju kursu mērķiem un uzdevumiem noteikt pamatprasību kopumu iegūstamo prasmju un kompetenču izvērtēšanai. Būtisks ir arī pārbaudījuma pieejamības princips, kurš studentam dod iespēju apliecināt analītiskās un pētnieciskās spējas, kritiskās un radošās domāšanas spējas, zināšanas, prasmes, iemaņas un attieksmes visiem apguves līmeņiem atbilstošos uzdevumos un situācijās.

Docētāji efektīvi izmanto speciāli noorganizētajos akadēmijas starpkatedru un citu Latvijas augstskolu organizētajos semināros apgūtās aktuālās pedagoģiskās un metodiskās novitātes, kas ļauj inovēt mācību procesu, mērķtiecīgāk izmantojot jaunākās interaktīvās mācību metodes, daudzpusīgāk sekmējot studenta patstāvīgas, kritiskas, radošas domāšanas un vērtēšanas iemaņu veidošanos un to neatkarību no autoritātes viedokļa, kā arī katrā nodarbībā veicinot produktīvas sadarbības iemaņu attīstību studentā, kas ietver spēju uzklaut un saprast citu cilvēku viedokļus, tolerances un empātijas izkopšanu u. tml.

Raksturojot grūtības (trūkumus) savā darbībā, docētāji norāda, ka lai sasniegtu mērķi ir nepieciešama ne tikai pedagoga profesionālā kompetence, bet arī pašu studentu aktivitāte. Tomēr daudzos gadījumos studenti (it īpaši 1. kursa studenti) ir tikai pasīvi klausītāji, neprot izteikties, radoši domāt, argumentēt savus uzskatus, veidot savu attieksmi un vērtējumu, kas liecina par vidējās izglītības trūkumiem. Darba grūtības ir saistītas arī ar lielo studentu skaitu grupās, ne latviešu nepietiekami labām valsts valodas zināšanām, vāju materiāli tehnisko un informatīvo bāzi u. tml.

Augstskolu docētājiem jau šodien jāspēj atbildēt uz jautājumu, kā inovēt mācību procesu, kādas zināšanas, iemaņas, prasmes, attieksmes un vērtības būs aktuālas nākotnes sabiedrībā, jo mums jāsaprot izglītības un sporta darba speciālistus tādā līmenī, lai viņi varētu konkurēt darba tirgū nacionālā un starptautiskā līmenī (ar nosacījumu - svešvalodu pārzināšana un to kompetentas lietošanas pieredze). Studentam - topošajam izglītības un sporta speciālistam jābūt daudzpusīgi sagatavotam lieliskam speciālistam, kas ar savu garīgo satvaru, vispārīgo erudīciju, fizisko attīstību un individuālo oriģinalitāti spētu kompetenti, droši, pārliecinoši darboties mūsdienu Latvijā, ieinteresēt un aizraut jauno paaudzi sev līdz, iedzīvinot tajā vispārcilvēciskās, mūžīgās klasiskās vērtības.

VII. SECINĀJUMI

LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Pētījuma rezultāti ļauj apgalvot, ka topošo izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences veidošanas un attīstības iespēju izpēte un realizēšana, akcentējot uzmanību uz tām augstskolas inovācijām didaktikā, kuras attiecas uz studiju kursu programmu un satura pilnveidošanu, jaunu mācīšanas metožu un mācīšanās stilu apgūšanu, pasākumu izstrādāšanu studiju procesa un zinātniskās infrastruktūras, materiāli tehniskās un informatīvās bāzes uzlabošanu, sekmē studentu profesionālās kompetences attīstības procesu un sporta izglītības kvalitāti kopumā.

2. Inovējot mācību procesu un sekmējot studenta - topošā izglītības un sporta speciālista profesionālās kompetences attīstību, jāņem vērā visi iespējamie subjektīvie un objektīvie faktori, kuri ietekmē dotās kvalifikācijas kvalitāti. Īpaša uzmanība jāpievērš studentu vajadzībām un ieteikumiem izglītības kvalitātes uzlabošanai.

3. Docētāju uzdevums ir, izmantojot savu profesionālo kompetenci, inovācijas augstskolas didaktikā un attiecīgos pedagoģiskos līdzekļus, radīt apstākļus, kas veicinātu izglītības kvalitāti, lai students studiju gaitā sasniedz gatavību profesionālajai dzīves darbībai, gatavību dzīvoņ un strādāt mainīgajā vidē Katrai nodarbībai un studiju aktivitātēm ir jāklūst par līdzekli studenta profesionālās kompetences veidošanā un attīstībā, viņa spēju gatavībā un īpašību attīstībā.

1. **Zvejnieks, A.** *Sociālās attīstības modeļi*. Rīga: RTU, 2003. 89 lpp.
2. **Lanka, A.** Mūsdienu didaktika postmodernisma kontekstā. *Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 8.sēr. "Humanitārās un sociālās zinātnes"*. 2005, 8.sēj., 7.-13. lpp.
3. *Augstskolu likums*. LR Saeima, 2000. gada 23.novembris
4. **Vedins, I.** Didaktikas metodoloģiskās problēmas. *Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 8.sēr. "Humanitārās un sociālās zinātnes"*. 2006, 10. sēj., 32.- 41. lpp.
5. **Zvīne, M.** Iespējas skolēna radošuma veicināšanai. *Skolotājs*, 2007, Nr.4, 76.- 84.lpp.
6. **Žogla, I.** Didaktiskie modeļi augstskolā. *Skolotājs*, 2001, Nr. 6(30), 19.-26.lpp.
7. **Žukovs, L.** *Ievads pedagoģijā*. Rīga: RaKa, 1997. 233 lpp.
8. **Maslo, I., Tiļļa, I.** Skolotāju kompetences izpratne teorijas un prakses vienotībā. *Skolotājs*, 2002, Nr. 4, 8.–18.lpp.
9. **Kuzņecova, A., Jakovļeva, M.** Studentu ētiskās kompetences veidošanas un attīstības iespējas. *Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 8.sēr. "Humanitārās un sociālās zinātnes"*. 2006. 10.sēj., 42.-47. lpp.
10. **Rubana, I.M.** *Mācīties darot*. Rīga: RaKa, 2000. 238 lpp.
11. **Valbis, J.** *Skolēna personības attīstība – izglītības virsuzdevums*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 200 lpp.
12. **Lapiņa, L., Rudiņa, V.** *Apgūsim demokrātiju. Skolotāja rokasgrāmata: Interaktīvās mācīšanas metodes*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1997. 46 lpp.
13. **Kokina, I.** Skolotāja loma radošās domāšanas attīstībā. *Skolotājs*, 2003, Nr.2, 29.-33.lpp.
14. **Rubene, Z.** *Kritiskā domāšana studiju procesā*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2004. 246 lpp.
15. **Bulatova, J.** Skolotāja loma radošās domāšanas attīstībā. *Skolotājs*, 2003, Nr.2, 22.-28.lpp.

Aino Kuzņecova. Dr.phil. (1993, University of Latvia, Faculty of Philosophy). Professor of Latvian Academy of Sport Education, Head of Department of Social Sciences, 333 Brīvības Street, Rīga, LV-1006, Latvia, e-mail: aino.kuzņecova@lspa.lv

Aino Kuzņecova. Innovations in Didactics at Higher Education Institution: Their Role in the Formation and Development of Professional Competence of Education and Sports Specialists

An innovated study process is a purposeful teaching and learning process that creates conditions for the development of students – further specialists' professional competence. The most essential innovations in didactics applied at the Latvian Academy of Sport Education emphasizing innovative approach towards the improvement of the study courses at the Department of Social Sciences, as well as newest teaching methods, the choice of learning styles and student work organization forms, developing their critical and creative thinking are taken a look at in the article. The results of student questionnaire and tutor work self-assessment, where the students and tutors point out advantages and disadvantages of the innovative study process, as well as recommendations concerning the possibilities to improve the study process are given in the article.

The results of investigations allow asserting that innovating study process and promoting the development of student – future education and sport specialist professional competence, should be taken into account all possible subjective and objective factors, influencing the quality of the given qualification: Student needs, the regularities of the development of his or her personality, study motivation, student activity, the forms and relations of student and lecturer mutual cooperation, innovations in study content and methodology, study environment, the technical and informative provision of the study process, etc.

Special attention should be paid to student needs and proposals for the improvement of the quality of education. The tasks of the lecturers is using their professional competence, innovations in the didactics of higher education and corresponding pedagogic means create conditions, promoting the quality of education, so that student during studies reaches readiness for professional life activity, preparedness for life and work in changing environment. Each class and study activity should become means for the formation and development of student professional competence, in readiness of his or her skills and the development of her or his characteristics.

Айно Кузнецова. Инновации в дидактике высших учебных заведений: их роль в формировании и развитии профессиональной компетенции специалистов образования и спорта

Инновационный учебный процесс - это целеустремленный и творческий процесс обучения, который создает предпосылки для более качественного формирования и развития профессиональной компетенции студентов. В статье анализируются существенные инновации в дидактике Латвийской Академии педагогики спорта: модернизация учебного процесса и создание новых систем коммуникаций, улучшение учебной и научной инфраструктуры, материально-технической и информативной базы; конкретизация принципов создания содержания предмета учебного курса, а также совершенствование учебных программ, создание стратегии интеграции системы модулей учебных курсов и их внедрение в академические и профессиональные учебные программы. Показано влияние инноваций на совершенствование содержания учебных дисциплин кафедр социальных наук – использование конкретных новейших методов, стилей обучения и форм самостоятельной работы студентов, которые способствуют развитию их профессиональной компетенции, а также критического и творческого мышления. В статье использованы результаты социологического опроса студентов и самооценки работы преподавателей, в которых они обосновывают свое отношение к инновациям в дидактике вуза, указывают на их положительные моменты, а также еще имеющиеся недостатки, и выдвигают свои предложения для улучшения качества обучения.

Результаты исследования позволяют утверждать, что инновирова учебный процесс и способствуя развитию профессиональной компетенции студента, необходимо учитывать все возможные субъективные и объективные факторы, которые влияют на качество данной квалификации: потребности студента, закономерности формирования его личности, мотивацию обучения, активность студента, формы взаимодействия преподавателей и студентов, инновации в содержании и методике обучения, среду обучения, обеспечение материально-технической и информативной базы и т.п. Особое внимание следует обращать на потребности студентов и повышение качества образования. Задача преподавателей, используя свою профессиональную компетентность, инновации в дидактике вуза и соответствующих педагогических средств, - создать условия, которые способствуют повышению качества образования, чтобы студент в процессе обучения достигал готовности к профессиональной деятельности, готовности жить и работать в меняющейся среде. Каждое занятие должно стать средством формирования и развития профессиональной компетенции студента.